

Moment 6: Samförstånd och konflikt

23 oktober 2024
10:00–18:45

Göteborgs Universitet

- Föredrag C314 Humanisten
- Filmvisning i Screening Room,
HDK-Valand

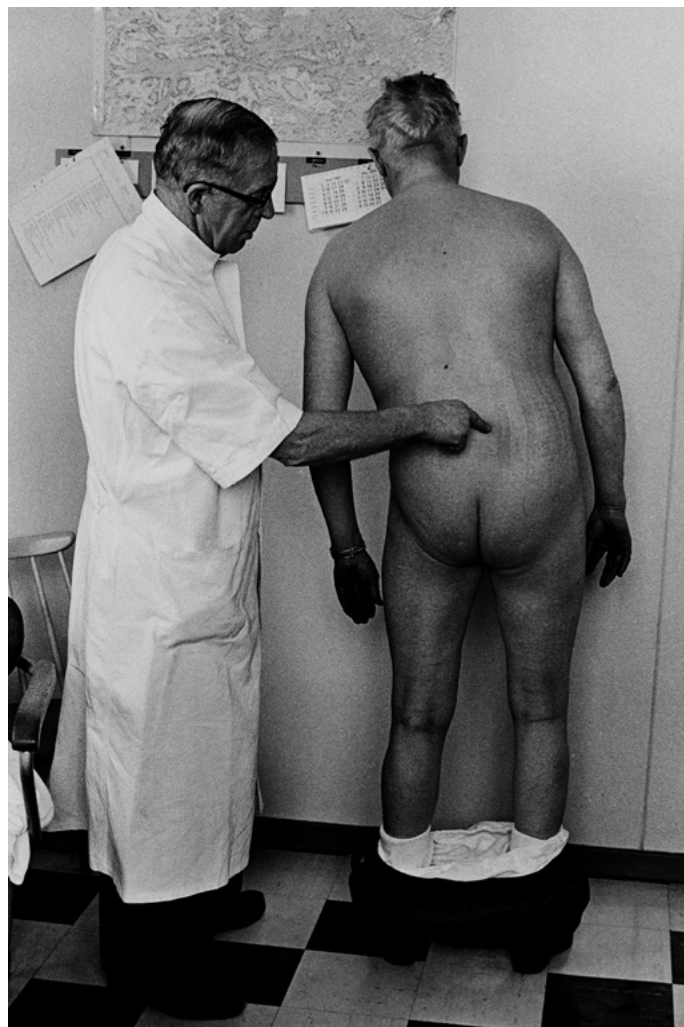

Foto Odd Uhrbom. Ur reportageserien GRUVA, 1967. © Mia Zeeck

Den andra upplagan av fotoboken *Svenskar i dagens gärning* utkom 1939. Boken skildrar hur olika yrkesgrupper, på sina respektive nivåer i samhället, bidrar till ett gemensamt och välmående Folkhem. Det samlande och nationsbyggande uppdraget präglade i stor utsträckning filmen och fotografien under krigsåren, något som bland annat reglerades av censuren. Ett tidigt exempel på en mer kritisk hållning är författaren Ivar Lo Johanssons och fotografen Gunnar Lundhs bok *Statare i bild* från 1948, som var den första sociala fotobildboken publicerad i Sverige. När boken kom ut hade statarsystemet nyligen upphört och det gamla klassamhället röstats bort. Framtiden för de tidigare förtryckta och deras barn finns i den moderna välfärdsstaten och dess möjligheter. Den följdes av boken *Ålderdom* (1949), som är en uppgörelse med bristerna i den svenska välfärden. Det sociala arvet och orättvisorna dröjde sig kvar och i filmatiseringen av Lo Johanssons roman *Kungsgatan* (1935) är temat urbanisering, fattigdom och svårigheterna för unga kvinnor ur statarklassen. Filmen hade premiär på hösten 1943. För regin svarade Gösta Cederlund och genom att betonade berättelsens skildring av prostitutionens utbredning förstärker biografifilmen frågan om samhällets dubbelmoral, och den unga arbetarkvinnans svåra situation.

Drygt tjugo år senare hade rekordårens samförståndsanda skapat en historiskt unik stabilitet på arbetsmarknad, men mot slutet av sextioalet fanns en växande kritiken mot förhållandena inom industrin. Ett tidigt exempel är fotografen Odd Uhrboms och författaren Sara Lidmans bok *Gruva* (1968). Boken vänder sig mot gruvindustrins arbetsvillkor, klyftorna i samhället och vad Lidman beskriver som ledningens bristande respekt för människovärdet. *Gruva* fick ett stort genomslag i samhällsdebatten och den 9 december 1969, samma år som pocketversionen av boken kom ut, bröt den stora strejken ut på LKAB:s gruvor i Kiruna, Malmberget och Svappavaara. Strejken betrak-

tas som en av de mest avgörande striderna mellan arbetsgivare och löntagare i Sverige. Vad som också utmärker Gruva är det internationella perspektivet och solidariteten med förtryckta runt om i världen, något som blev alltmer framträdande inom kulturlivet och samhällsdebatten, bland annat till följd av Vietnamkriget. I rapporteringen från gruvstrejken och andra konflikter i landet, men också krigen runt om i världen, spelade nu TV en helt avgörande roll för att placera händelserna mitt i människors vardagsrum, något som skapade nya förutsättningar för linsmedierna.

Program:

Lokal: C314, Humanisten

10.00–10.10 Välkomna!

10.10–10.40 Niclas Östlind: Smärtpunkter i Folkhemmet: den sociala fotobildbokens ärende.

10.45–11.15 Mats Jönsson: "Visuell myndighetsmediering i Sverige under andra världskriget".

11.20–11.50 Mia Zeeck: "Explosiva bilder – Effekterna av Odd Uhrboms fotoreportage Gruva"

LUNCH

13.00–13.30 Ole Johnny Fossås: "Att få gruvsdrift på filmmenyn: LKAB:s beställningsfilmer på 1960-talet i ett institutionellt perspektiv"

13.35–14.05 Erik Florin Persson och Per Vestlund: "Stadsomvandlingens konfliktytor: Göteborg i ickefiktiv film och Tv-dramatik på 1960- och 1970-talet"

14.10–14.30 Karl-Magnus Johansson: "Spår av arbetslivets villkor i undantagets dolda mylla"

KAFFE/TE

14.45–15.15 Linda Thomson: "Rekonstruktioner av Nämforsen"

15.20–16.50 Per Vestlund: "Kungsgatan: Socialt reportage, moralism, sensationalism"

FRUKT

Lokal: Screening room, HDK-Valand

17.00–18.40 filmvisning: Kungsgatan (1.40 min)

